

ΒΙΩΣΙΜΗ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Μάθημα 5^ο -6^ο

**Παναγιώτα Σεργάκη
Επίκουρη Καθηγήτρια ΑΠΘ
2017-2018**

Η οικονομική θεωρία του Συνεργατισμού χωρίζεται σε 2 σκέλη που αντανακλούν τους 2 βασικούς τρόπους δράσης των συνεταιρισμών

Διαπραγματευτική δύναμη:
αφορά στη δράση των Σ που
χαρακτηρίζεται από τις
συναλλαγές τους με τρίτους
(προμήθεια γεωργικών
εφοδίων, πώληση αγροτικών
προϊόντων κλπ).

Οικονομίες μεγέθους:
αναφέρεται στην πιο
αποτελεσματική αξιοποίηση
των συντ/στών παραγωγής
κατά την εκτέλεση
διαφόρων δραστηριοτήτων
(μεταποίηση, εμπορία
αγροτικών προϊόντων κλπ).

α) Θεωρία της διαπραγματευτικής ή εξουδετερωτικής δύναμης

Γιατί είναι σημαντική; Με τη θεωρία αυτή ο Galbraith εξηγεί την *οικονομική αποτελεσματικότητα των συνεταιρισμών*, όταν έχουν *συναλλαγές με τρίτους*, όπως π.χ. κατά την πώληση αγροτικών προϊόντων ή την αγορά εφοδίων. Η *συνένωση* των παραγωγών βελτιώνει τους όρους συναλλαγής

I) Η θεωρία της διαπραγματευτικής ή εξουδετερωτικής δύναμης:

Όταν 2 μέρη συναλλάσσονται, τότε αυτός που έχει δομή μονοπωλίου/ μονοψωνίου ή ολιγοπωλίου / ολιγοψωνίου, καθορίζει την τιμή του προϊόντος.

Για να εξασφαλίσει δίκαιη τιμή και το 2ο μέρος πρέπει να εξουδετερώσει τη δύναμη που έχει το 1ο μέρος, αυξάνοντας τη διαπραγματευτική του δύναμη.

Πώς θα γίνει αυτό; Δημιουργία ενιαίου φορέα (π.χ Συνεταιρισμού) που θα αναγκάσει τον 1ο φορέα να συμφωνήσει σε πιο δίκαιους όρους. Δηλαδή η νέα συμφωνία θα είναι αποτέλεσμα της **αυξημένης διαπραγματευτικής δύναμης το Συνεταιρισμού.**

α) Μορφές διαπραγματευτικής δύναμης

- **Συνυπαρξιακή συνεργασία:**
Συνεργασία Σ με αγοραστή ή προμηθευτή με αμοιβαία οφέλη και για τα 2 συναλλασσόμενα μέρη
  - αγορά μεγάλων q εφοδίων → χαμηλό κόστος εμπορίας, διασφαλισμένη πώληση,
  - πώληση μεγάλων q προϊόντων μελών συντελεί στη μείωση δαπανών συγκέντρωσης από αγοραστή & εγγύηση ομαλής τροφοδοσίας αγοραστή
- **Επιθετική συνεργασία:** ο Σ λόγω μεγέθους αναγκάζει τον συμβαλλόμενο να δεχθεί τους όρους του

β) Προϋποθέσεις για την αποτελεσματική διαπραγματευτική δύναμη των συνεταιρισμών

- 1. Μαζική συμμετοχή/ διαχείριση σημαντικών ποσοτήτων
q προϊόντων**
- 2. Ευπάθεια των προϊόντων**
- 3. Ο χρόνος διαπραγμάτευσης**
- 4. Η ύπαρξη κατάλληλης υποδομής**
- 5. Η δυνατότητα περιορισμού της προσφοράς:**
- 6. Η ύπαρξη εναλλακτικών διεξόδων: η διαπραγματευτική
δύναμη γίνεται πιο αποτελεσματική.**

γ) Ενδογενείς συνθήκες άσκησης διαπραγματευτικής δύναμης

- **Ικανή ηγεσία**
- **Μεταβίβαση δικαιωμάτων:** Τα μέλη οφείλουν να μεταβιβάσουν στο νομικό πρόσωπο του Σ το δικαίωμα διαχείρισης των προϊόντων τους για λογαριασμό τους.
- **Συμβιβασμός απόψεων:** Καθορισμός κοινής πορείας από τα μέλη για την κοινή υποστήριξη των συμφερόντων των μελών.
- **Διασφάλιση τήρησης των συμφωνουμένων:** Διασφαλισμένη η συμφωνία των μελών για εφαρμογή σύμβασης που θα υπογράψει η διοίκηση, χωρίς υπαναχωρήσεις.
- **Οικονομική επιφάνεια Σ:** Οι μικροί Σ που δεν έχουν αρκετό κυκλοφοριακό κεφάλαιο για να δίνουν προκαταβολές στα μέλη τους για τα προϊόντα τους ή των οποίων τα μέλη δεν μπορούν να αντέξουν καθυστερημένη εξόφληση της αξίας των προϊόντων τους δεν έχουν διαπραγματευτική δύναμη.

δ) Δυσκολίες άσκησης διαπραγματευτικής δύναμης

- **Ανάγκη συσπείρωσης μεγάλου αριθμού μελών (και αντίστοιχων ποσοτήτων):** το μεγάλο μέγεθος του Σ (από άποψη διακινούμενων q) συμβαδίζει με το μέγεθος της διαπραγματευτικής του δύναμης. **Όσο όμως ο αριθμός των μελών αυξάνει τόσο και οι αποκλίσεις των χαρακτηριστικών των μελών διευρύνονται**
- **Οι διαφορές μεταξύ των παραγωγών:** Διαφορές στο κόστος παραγωγής (διαφορετικές αποδόσεις ή καλλιεργούμενες ποικιλίες ή χρήση παραγωγικών συντελεστών, ή μεταφορικού κόστους). Αποτέλεσμα: προσανατολισμός κάποιων μελών σε εξωσυνεταιριστικές ατομικές διαπραγματεύσεις
- **Αντιδράσεις μελών:** Αν οι Σ είναι επιτυχημένοι υπάρχουν αντιπερισπασμοί-προσφορά ελκυστικών όρων σε μη μέλη ή σε όσους αποχωρούν. Αυτό αποθαρρύνει τα μέλη που έχουν οριακή ωφέλεια και αποχωρούν. Όταν η αποχώρηση είναι μαζική εξαφανίζονται τα οφέλη της άσκησης διαπραγματευτικής δύναμης για όλους.

- **Συνθήκες εφησυχασμού:** όλοι οι Σ εξασθενούν όταν δημιουργούνται συνθήκες εφησυχασμού των μελών των εξαιτίας του προστατευτισμού του Σ προς αυτά. Αποτέλεσμα: στροφή ορισμένων μελών προς ελκυστικότερες μεμονωμένες συμφωνίες για ένα μέρος της παραγωγής τους.
- **Αύξηση της παραγωγής:** η άσκηση διαπραγματευτικής δύναμης και η εξασφάλιση καλύτερων τιμών οδηγεί σε αύξηση της παραγωγής (αντιοικονομίες κλίμακας). Πρέπει να επιτευχθεί ο περιορισμός της παραγωγής. Ποσοστιαία μείωση της παραγωγής θίγει όσους δεν αύξησαν την παραγωγή τους ενώ η περικοπή από τις μεγάλες εκμεταλλεύσεις θίγει αυτούς που είναι ανάγκη να διαθέτουν την παραγωγή τους μέσω των συλλογικών οργάνων του Σ.
- **Προηγούμενοι δεσμοί των μελών με προμηθευτές ή αγοραστές:** Δημιουργία εμπιστοσύνη μεταξύ μελών & Σ για να αντισταθούν σε προκλήσεις απομόνωσης τους και να μην ανταλλάξουν την μακροχρόνια ζημία τους από το πρόσκαιρο όφελος τους.

ε) Δυσκολίες από τη φύση των προϊόντων

1. Ευπαθή προϊόντα
2. Εποχιακά μη αποθηκεύσιμα
3. Έλλειψη υποδομών (αποθήκευσης και εναλλακτικών λύσεων)
4. Δομή αγοράς (μονοπωλιακή-μονοψωνιακή)

II) Η Θεωρία των οικονομιών μεγέθους

1) Οι έννοιες των οικονομιών μεγέθους και κλίμακας

Οικονομίες κλίμακας (*economies of scale*): Η συνένωση πολλών παραγωγών σε ένα Σ επιτυγχάνει μια ευνοϊκότερη σχέση μεταξύ των συντελεστών παραγωγής που χρησιμοποιούνται και του ύψους παραγωγής.

Οικονομίες μεγέθους (*economies of size*): είναι η μείωση του ανά μονάδα συνολικού κόστους παραγωγής ενός προϊόντος ή προσφοράς μιας υπηρεσίας, που προκαλείται από την αύξηση της ποσότητας ή του μεγέθους των χρησιμοποιούμενων παραγωγικών συντελεστών ή από την αύξηση της ποσότητας του προϊόντος που παράγεται ή της υπηρεσίας που προσφέρεται. Μπορεί να οφείλεται και στη χρήση τεχνολογίας/νέες μεθόδους που οδηγούν σε μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα

Οικονομίες κλίμακας

- Οικονομίες κλίμακας προκύπτουν από την αύξηση του ύψους των συντελεστών παραγωγής. Δηλαδή:
- Εάν 3πλασιαστούν οι χρησιμοποιούμενοι συντελεστές παραγωγής τριπλασιάζεται και το προϊόν ή έχουμε μεγαλύτερη ή μικρότερη αύξηση. Γενικά:
- Εάν η σχέση συντελεστή παραγωγής/παραγόμενο προϊόν παίρνει τιμές:
  1. Παραγόμενο προϊόν/ Δ . συντ. παραγωγής =1 (σταθερές οικονομίες κλίμακας)
  2. Παραγόμενο προϊόν/ Δ . συντ. παραγωγής >1 (θετικές οικονομίες κλίμακας)
  3. Παραγόμενο προϊόν/ Δ . συντ. παραγωγής <1 (αρνητικές οικονομίες κλίμακας)

Οικονομίες κλίμακας

- Σταθερές
- Θετικές
- Αρνητικές

Οικονομίες μεγέθους

- Οικονομίες μεγέθους: έχουν σχέση:

1. Με το μέγεθος της παραγωγής

2. Με την μεταβολή του κόστους

Οι οικονομίες μεγέθους προκύπτουν από την αύξηση της παραγωγής λόγω χρήσης της νέας τεχνολογίας στην παραγωγή

2) Βραχυχρόνιες και μακροχρόνιες οικονομίες μεγέθους

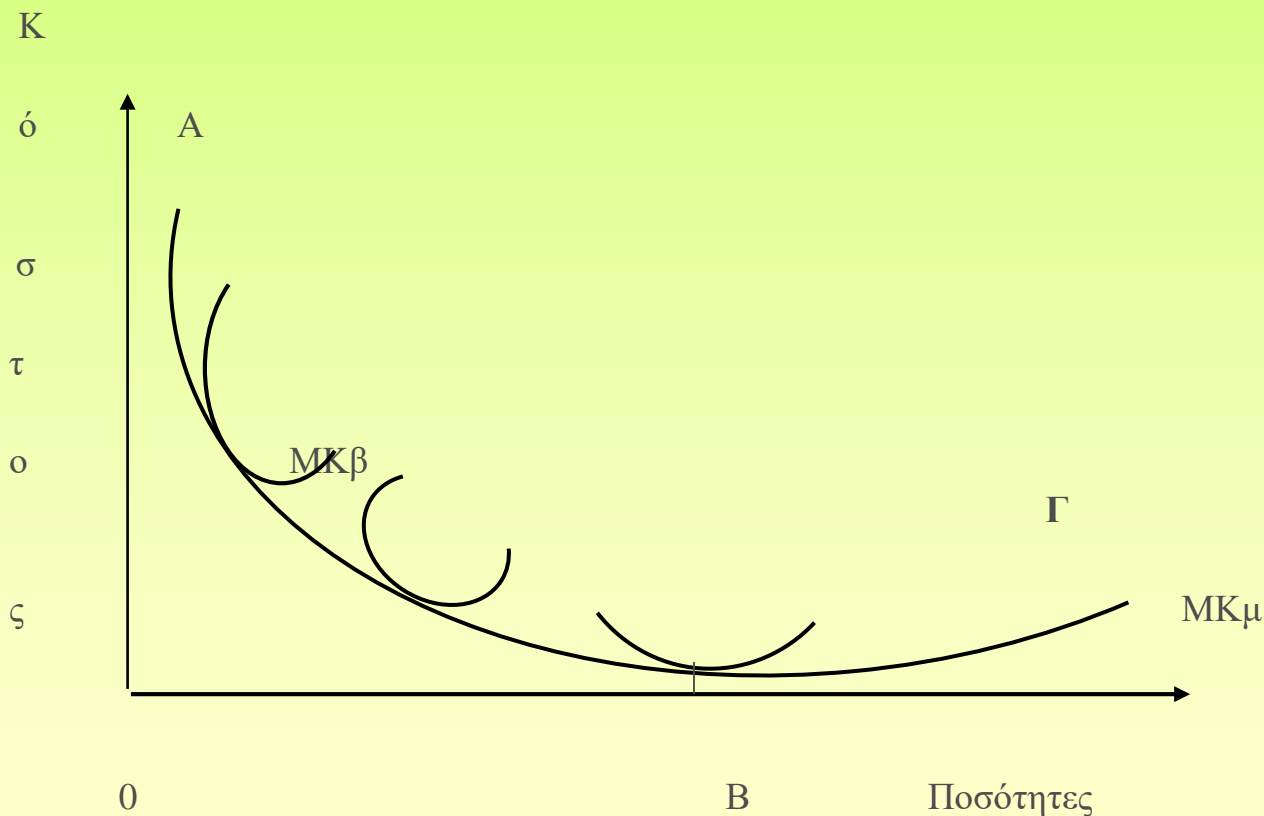
Η ανάλυση των οικονομιών μεγέθους ή κλίμακας γίνεται συνήθως σε σχέση με την βραχυχρόνια ή τη μακροχρόνια περίοδο στην οποία αναφερόμαστε.

α) Οι βραχυχρόνιες οικονομίες μεγέθους προκύπτουν συνήθως από πληρέστερη αξιοποίηση των εγκαταστάσεων ορισμένου μεγέθους μιας επιχείρησης, ή ενός μηχανήματος κλπ. οπότε το μέσο κόστος παραγωγής ή εμπορίας ενός προϊόντος μειώνεται, γιατί τα σταθερά έξοδα λειτουργίας της επιχείρησης επιμερίζονται σε μεγαλύτερη ποσότητα προϊόντος.

β) Οι μακροχρόνιες οικονομίες μεγέθους προκύπτουν συνήθως από την αύξηση της αποδοτικότητας λειτουργίας της επιχείρησης που πετυχαίνεται κυρίως με την αύξηση του μεγέθους των εγκαταστάσεων

3) Γραφική παράσταση των οικονομιών μεγέθους

Οι οικονομίες μεγέθους παριστάνονται γραφικά με την καμπύλη του μέσου κόστους (σχήμα 4), αφού η καμπύλη αυτή δείχνει το συνολικό κόστος που αντιστοιχεί στη μονάδα του παραγόμενου προϊόντος.

Σχήμα 4. Οικονομίες μεγέθους

Στο παραπάνω σχήμα η καμπύλη ΜΚβ παριστάνει μια βραχυχρόνια καμπύλη μέσου κόστους και η καμπύλη ΜΚμ τη μακροχρόνια καμπύλη μέσου κόστους.

Το τμήμα ΑΒ της καμπύλης μακροχρόνιου μέσου κόστους παριστάνει τις **θετικές οικονομίες μεγέθους**, δηλαδή τη *μείωση του ανά μονάδα συνολικού κόστους παραγωγής ενός προϊόντος ή μιας υπηρεσίας καθώς αυξάνεται η ποσότητα του προϊόντος που παράγεται ή της υπηρεσίας που προσφέρεται*, ενώ το τμήμα ΒΓ παριστάνει τις **αρνητικές οικονομίες μεγέθους**, δηλαδή *την αύξηση του ανά μονάδα συνολικού κόστους παραγωγής ενός προϊόντος ή μιας υπηρεσίας που προκαλείται από την αύξηση του μεγέθους της επιχείρησης*.

4) Παράγοντες που δημιουργούν τις οικονομίες μεγέθους

1. Τεχνολογικοί παράγοντες (μηχανολογική, κτιριακοί κλπ.). Οι παράγοντες αυτοί σε συνδυασμό με το ιδιαίτερο χαρακτηριστικό της **αδιαιτερότητάς** τους (*indivisibility*), δεν μπορούν να κατασκευαστούν σε όσα μικρά μεγέθη απαιτούνται, αλλά μόνο σε ορισμένα και συγκεκριμένα μεγέθη.

2. Ανθρώπινοι παράγοντες, λόγω εξειδίκευσης & καταμερισμού εργασίας.

3. Οικονομικοί παράγοντες, (π.χ επαρκής χρηματοδότηση δραστηριοτήτων ή οι εκπτώσεις τιμών ή πώληση προϊόντων, διαφήμιση).

Προμήθειες εφοδίων ή καταναλωτικών αγαθών σε μεγάλες ποσότητες δημιουργούν οικονομίες μεγέθους στην παραγωγή και εμπορία με θετικές οικονομικές επιπτώσεις.

4. Εφαρμογή της θεωρίας των οικονομιών μεγέθους στους συνεταιρισμούς